

Borús Rózsa

TOPOLYAI IPAROSOK 1880 ÉS 1944 KÖZÖTT

Észak-Bácskának a török idők alatt elnéptelenedett vidékeit 1750-től kezdik betelepíteni. A mai Topolyára Fehér, Esztergom, Heves, Győr, Nógrád, Pest megyéből magyarok érkeznek, Pozsony, Nyitra, Trencsén megyéből szlovákok, később jászok, majd 1840 körül valamennyi lengyel menekült. A Telecskaidombok lejtőin elhelyezkedő település igen gyorsan fejlődik. 1806-ban már város és járási székhely. Ekkor lakóinak száma 4000, 1859-ben 7448, 1890-ben 10 816, 1900-ban 12 029, ebből 11 757 magyar.

Az új telepeseknek csak egy része földműves, sok az iparos közöttük. Népes a kovácsok, bognárok, kalaposok, csizmadiák, szűrszabók, papucsosok, harisnyások és sütők csoportja. Hagyománnyá vált, hogy egy-egy család nevéhez fűződött bizonyos mesterség továbbvitele. Ha rákérdezzük, azt mondják: „Mikortul? Már az üköregapám üköregapja is az volt.” Így a Búsok a molnárokat képviselték, a Szokolaiak bognárok, kovácsok voltak, majd gépészek, a Bencsikek és a Bartlik kötelesek, más Bencsikek kosárfonók, a Paláncsaiak, a Hatvaniak, a Húberok asztalosok, a Szikorák borbélyok stb. Családom tulajdonában van egyik ükapám vándorkönyve. 1840-ben adták ki Bencsik István 17 éves kötélgyártó részére. A szabályok kimondják, hogy három évig vándorolni kell, különben a segéd nem lehet mester. Az ősem 7 mesternél töltött el hosszabb-rövidebb időt, így pl. 3 hetet. Minden mester véleményezte a munkáját, s erkölcsi bizonyítványt is adott. Pl. „*Ezen becsületes kötélgyártó legény, nevezett Bencsik István nálam, úgy mint Alacsity Gergely kötélgyártó mesternél, mint becsületes legény, józanon és híven 3 hétig dolgozott, 1842 áprilisában*” . . . A többi bejegyzés is hasonló. A vándorút vonala: Kúla, Nagyabony, Kecskemét stb.

Az akkori Topolyát értelmes emberek irányították, hiszen már 1850-ben megnyitják az első kötelező elemi iskolát. 1872-ben volt takarékpénztáruk, 1881-ben önszegélyező hitelszövetkezetük. 1883-ban épült a vasút. 1887-ben megalakult a Topolyai Ipartestület, amely 1923-ban Bačko Topolsko Zanatstvo Udruženje lett, s ezen a néven működik 1950-ig. A megmaradt irattárat átvette a Szabadkai Történelmi Levéltár. Sajnos, ez az anyag igen hiányos. Egyetlen ipartestületi titkár sem tartotta fontosnak, hogy jegyzőkönyvben rögzítse: hány mester dolgozott a városban, milyen szakmában. A jegyzőkönyvek főleg azt

tüntették fel, hogy melyik mester hány korona tagdíjjal tartozott. Az első ipar-testületi jegyzőkönyv 1879-ből származik, két napirendi pontot tüntet fel:

1. Az ifjúsági önképzőkör pénzügyi kérelme

2. Elmaradt tagdíjak.

Az első napirendi ponthoz fűzött feljegyzésből kitűnik, hogy már akkor volt valamilyen iskola és ifjúsági önképzőköri csoport. A 2. napirendi pont alatt azoknak a mestereknek a neve van felsorolva, akik 2–3–5 aranykoronával tartoznak tagdíj fejében, de a foglalkozásuk nincs megjelölve.

Bizonyos adatokból mégis kihámozható, hogy pl. 1884 és 1903 között hány mester dolgozott a községben, és milyen iparágakat műveltek. Megvannak ugyanis azok a szerződések, melyeket a mesterek kötöttek a náluk inaskodó tanuló apjával. Némely foglalkozásokról nincs dokumentum, így csak szóbeli közlésből tudom, hogy a tímárszakma igen fejlett volt: a lónyúzó emberek a lóbőrt ki is készítették. (Kiöregedett lovakat ítélték így halálra, húsukat megfőzték, és föletették a disznókkal.)

*Az iparosság számbeli és foglalkozás szerinti megoszlása
1884 és 1903 között*

1. Kalaposmester	8
2. Cipész	11
3. Bocskoros	1
4. Borbély	11
5. Pék	6
6. Sütő	3
7. Csizmadia	12
8. Papucsos	8
9. Szabó	6
10. Szűrszabó	4
11. Lakatos	2
12. Géplakatos	1
13. Molnár	5
14. Szélmolnár	2
15. Asztalos	7
16. Kéményseprő	4
17. Üveges	1
18. Bognár	6
19. Kádár	2
20. Kovács	10
21. Patkolókovács	9
22. Köteles	4
23. Kötélverő	2
24. Bádogos	2
25. Harisnyakötő	5
26. Kőműves	4
27. Ács	3
28. Fésűs	2

29. Szűcs	2
30. Szobafestő	4
31. Szijgyártó	2
32. Mészáros	4
33. Hentes	3
34. Festő	1
35. Kefekötő	2
36. Késes	2
37. Kárpitos és nyerges	1
38. Darálós	3
39. Szitás	1
40. Beles	3
41. Kotlakészítő	2
42. Cséplő	3

Mint a felsorolásból kitűnik, 42-féle szakmában 174 mester tevékenykedett, és mindegyik tartott 2–3 tanulót. S ha még ideszámítjuk a kereskedőket is, akiknek 90%-a izraelita, megállapíthatjuk, hogy a vizsgált időszakban meglehetősen változatos képet mutat az ipari műhelyek szakmai összetétele, melyek elsősorban a helyi lakosság igényeit elégítették ki. Ekkor jelenik meg Topolyán az első fodrász, az első órás, majd tíz évvel később az első állandó fényképész. Amire szüksége volt ennek az egyszerű népnek, azt mind megvásárolhatta saját községében.

Nagyon szerényen élt a lakosság, de nem éhezett. Tisztességesen öltözködött, de nem cifrálkodón. Nyíratlanul, borotvátlanul senki nem ment a templomba vasárnap vagy az utcára. Pénzük mindig nagyon kevés volt, de hát akkor miből tartották el ezt a sok iparost? Mind megélt a foglalkozásából, és több gyereket nevelt fel. A kérdésre a kommenció a válasz. Ezt úgy kell érteni, hogy a földműves búzával és takarmánnyal fizetett a borbélynak, kovácsnak, cipésznek. Egy mázsa búzáért a borbély minden szombaton megborotválta a gazdát, egyszer egy hónapban megnyírta. De járt a hajvágás és borotválás minden ünnep előtt, valamint temetés, lakodalom, keresztelő vagy valami váratlan nagy esemény alkalmával. A kovács is 100–150 kg búzáért dolgozott egész évben. Egy pár finom bőrcipő Hajvert bácsinál 100 kg búzába került. Különös jelentőségük volt a borbélyműhelyeknek a férfinép szempontjából. Itt találkoztak szombat délután, az sem ment el, akit már megborotvártak, itt cserélték ki a híreket, vitatták meg a politikát, a sporteseményeket. A búzavalutában való elszámolás egészen az utóbbi évekig megmaradt, amikor a megcsúfolt árú búza átadta helyét a márkának. Valaha egy hold földet egy vagon búzáért vettek, egy kisebb házat 2–2,5 hold földért. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy senki nem fizetett pénzzel, akinek volt, azzal fizetett.

Az ipariskola

Az ipariskola 1888-ban alakult, az anyakönyvek nagy része még megtalálható Topolyán. 1888-ban 23 tanuló iratkozott be az iskolába, 1889-ben már 60, az 1889/90-es tanévben 125. Ekkor még nincs 3. osztály, viszont minden esztendőben indítottak ún. előkészítő osztályokat. Ezek tanulói valószínűleg

nem végezték el az elemi iskola első osztályait sem. Nem ismeretes, milyen feltételekkel szerződötték vagy szabadították fel a tanulót. 1891/92-től már van 3. osztály, de csak kb. 1910-től lehet tudni, hogy melyik a kétéves, és melyik a hároméves tanulást igénylő szakma. A szerződést mindig a fiú apja köti meg a mesterrel. A tanulás minden költségét az apa fizeti, s felel a fiú erkölcsi magatartásáért.

A távolabbi faluból való gyerek a mesternél lakik, és minden házimunkát köteles elvégezni a mester vagy a mesterné parancsára. Meg is verhetik. Ha jól viselkedik, a szabadulása után egy öltözet ruhát kap, de az is be van írva nagyon sok megjegyzési rovatba, hogy a szabadulás után köteles a mesternél még egy, másfél vagy két évet dolgozni. Nem adták ingyen a szakmát. A tanulók kiszolgáltatottságáról, az inaskorszak keserveiről sok anekdota tanúskodik. Íme néhány:

A fősvény mester rosszkedvű, és ebéd előtt az inasok közé vág. Ezek me nekülnek, mert ismerik a mester tenyerét, felmásznak az eperfára, mely alatt a mester ebédelni fog a családjával. A gyerekek tudják, hogy sajnálja tőlük az ebédet. A mester tejfeles bablevest eszik kolbásszal. Az inasok is éhesek nagyon, és kínjukban a fán a koldustöpörtyűt, az epret eszegetik. A mester kéjjel kanalazza a levest, és felszól a fára: – Kéne egy kis kinyér, mi? – Kéne – hangzik felülről. Mire a mester vérbe borult szemmel kirúgja maga alól a széket, és felordít: – Mi az, má megint kötekedtek, lerázzalak benneteket onnan?

A mesterné új díszes cseréptálat vesz karácsonyra. A szentesti vacsoránál a mester felé fordított mákos tészta bőven mákozott, és úszik a mézben. Az inas oldalán gyéren van mákozva és kevés cukorral behintve. A leleményes tanonc ezt mondja: – Mesterné asszony, de szép tálat vett! – czzel maga felé fordítja a mézes oldalt. – Drága is volt – mondja a mesterné mérgesen, és visszafelé fordítja a tálat.

Pista bácsi, az egyik híres asztalosmester inasévei alatt a mesternél lakott. A többi tanuló feldühítette a mestert, s mivel ő is köztük volt, hónapokig csak a konyhaküszöbön ehetett, nem ülhetett az asztalhoz.

Természetesen a mesterek többsége nem volt ilyen rigorózus a gyerekekhez, főleg akkor nem, ha leendő vót láttak benne.

Az 1891/92. tanévben 121 tanulóról szól az iskolai nyilvántartás. Az adatok pontosságára az ipartestület felügyelt, továbbá támogatta az iskolai könyvtárt, s gondja volt a mesterekre, segédekre és a tanulókra is. Minden tanulónak volt ellenőrzőkönyve, bejegyezték a hiányzást, amelyet csak a mester igazolhatott. Az inas nagyobb felelősséget, esetén, vagy ha a mester nem teljesítette a tanuló, az iskola, az ipartestület iránti kötelezettségét, felbontották a kettejük között létrejött szerződést. Fontos okmány volt az iskolai anyakönyv, feljegyezték benne a tanuló (és apja) nevét, vallását, életkorát, a mester nevét,

vallását. Ezt Sulyok János igazgató-tanító vezette be. S hogy a topolyai iparosságnak súlya, tekintélye volt, s egész Észak-Bácska életében jelentős szerepet játszott, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy messzi földről jöttek ide tanulók szakmát tanulni, nemkülönben az iskolába. Erről tanúskodik a tanoncoknak az iskolai anyakönyvben feltüntetett születési helye: Horgos, Baja, Budafok, Tompa, Arad, Temesvár, Ada, Pancsova, Cservenka, Doroszló, Kanizsa, Bezdán, Becse, Zombor, Kucora, Csonoplya, Szeghegy, Szombathely, Mohol, Zenta, Szabadka, Feketics, Csantavér, Kúla, Purndorf . . . Természetesen a legtöbb gyerek topolyai, bajsai, hegyesi stb. illetőségű volt.

Az évek múlásával egyre több ipari műhely nyílik, így a tanulók létszáma is emelkedik. 1893/94-ben 169 gyerek tanul szakmát, 1894/95-ben 180. Ekkortól kezdve minden évben záróvizsgát tartanak június 15-e és 20-a között. Az ipartestület vezetősége minden év tavaszán kinevezte név és foglalkozás szerint azokat a mestereket, akik abban az esztendőben közreműködtek a vizsgáztató bizottságban. A vizsga nemcsak elméleti részből állt, hanem a tanulónak el kellett készítenie egy munkadarabot, mely meg kellett, hogy feleljen az előírt feltételeknek, s a vizsga után kiállításra került. Egyúttal az a mester is vizsgázott, akinél a gyerek tanult: a bizottság felmérte, megtanította-e inasát tisztességesen a szakmára.

A tanulókat nemcsak büntették, hanem jutalmazták is. Minden iskolaév végén jó tanulmányi eredményért, szorgalomért, kiváló magaviseletért 1, 2, 3 vagy 5 aranykorona járt. Óriási pénz volt ez egy szegény gyerek részére. A kiállított tárgyakat is díjazták. A mesterek évi kiállításán is osztottak ki díjakat. Az erre számt pénzt maguk az iparosok adták össze, rendszerint az ipartestületi választmány 14 tagja. Pártoló tagjai is voltak az ipartestületnek, mint pl. Bodrogh Mór, a téglagyáros, Mihájloviics Béla, egy gazdag vaskereskedő, továbbá bankigazgatók, földbirtokosok, köztük a Szokolaiak, akik már a század elején 3 cséplőgéppel dolgoztak, a Vadócok, a Kókaiak stb.

Iparosnak lenni Topolyán rangot jelentett. A kereskedők egy fokkal előkelőbbnek tartották magukat, de azért együtt szervezték Topolya művelődési életét – főleg 1919 után. A kulturális tevékenység fő irányítója az ipartestület volt, melynek évi közgyűlésén felvonult az iparosság vezető rétege. Így:

1904-ben	75
1905-ben	112
1908-ban	128
1909-ben	142
1916-ban	242

iparos képviseli a különféle szakmákat.

1922-től kezdve az ipartestület csak akkor köt szerződést az ipari tanulóval, ha az elvégezte az elemi iskola 4 osztályát. 1927-től az ipartestületi jegyzőkönyveket szerb nyelven, cirillbetűvel írják. Az iskolában az átállás még hamarabb bekövetkezett. 1927-ben Jovan Kričković ipartestületi titkár egy hivatalos levélhez fűzött megjegyzésében megemlíti, hogy kb. 780 iparosa van Topolyának. Ebből a márciusi közgyűlésen 440 tag jelent meg. Egy 1940-ben készült statisztikai kimutatás szerint a következő volt az iparosok szakmai megoszlása:

1. Üvegező	3
2. Kovács és patkolókovács	40
3. Puskás	10
4. Lakatos	8
5. Drótkötélgyártó	8
6. Üstkészítő	6
7. Mechanikus és autóméchanikus	5
8. Órás	5
9. Kosaras	3
10. Szitás	1
11. Bognár	26
12. Kádár	2
13. Asztalos	41
14. Esztergályos	2
15. Szíjgyártó	7
16. Könyvkötő	3
17. Kefekötő	2
18. Köteles	5
19. Kocsifényező	1
20. Kocsikárpitós	1
21. Férfiszabó	47
22. Női szabó és fehérneművarró	13
23. Cipész és csizmadia	33
24. Papucsos	13
25. Bocskoros	1
26. Szűcs	4
27. Borbély és fodrász	47
28. Cukrász	26
29. Török cukrász	5
30. Mészáros	31
31. Hentes	10
32. Beles	8
33. Paplanos	2
34. Szobafestő	7
35. Mázoló	4
36. Fényképész	3
37. Villanyszerelő	4
38. Kőműves	38
39. Ács	18
40. Kőfaragó	1
41. Hordóképzítő	1
42. Kéményseprő	15
43. Favágó	2
44. Darálós	13
45. Pék	10
46. Beton- és cementkészítő	2
47. Szappanfőző	2
48. Műszerész	4

49. Szíkvizes	2
50. Pálinkafőző	2
51. Cséplőgép-tulajdonos	6
52. Kútfúró	2
53. Bádgos	4
54. Facsztergályos	2
55. Könyvkötő és betűszedő	3
56. Nyomdász	9
57. Nyomdai berakó	6
58. Cipőfelsőrész-készítő	6
59. Aranyműves	4
60. Mézeskalácsos	3
61. Bőrös	3
62. Címtáblafestő	1
63. Fafaragó	2
64. Betűszedő	4
65. Pincér-vendéglős	16
66. Szövő	2
67. Postás	1
68. Fésűs	2
69. Kárpitos	4
70. Koszorúköttő	2

A 630 mestert felsorakoztató statisztikában nincs kimutatva minden szakma. Hiányoznak a szolgáltató kisipar művelői, a vasaló és tisztító üzletek, a mosodák – ahonnan kosarakban vitték haza a tiszta fehérneműt –, továbbá a kézimunka- és csipkekészítők, a parókások stb.

Az ipari tanulók létszámának alakulása 1892-től 1944-ig

1892/93	136
1893/94	169
1894/95	180
1895/96	171
1896/97	182
1898/98	189
1897/99	194
1899/1990	197
1900/01	216
1901/02	188
1902/03	208
1903/04	192
1904/05	186
1905/06	214
1906/07	197
1907/08	210
1908/09	191
1909/10	207

1910/11	203
1911/12	211
1912/13	237
1913/14	208
1914/15	122
1915/16	117
1916/17	82
1917/18	110
1918/19	151
1919/20	268
1920/21	234
1921/22	230
1922/23	172
1923/24	198
1924/25	213
1925/26	161
1926/27	217
1927/28	159
1928/29	145
1929/30	140
1930/31	117
1931/32	98

1932-től 1941-ig nincsenek meg az anyakönyvek. 1941/42-ben 104, 1942/43-ban 181 tanulót számlál az iskola. Van 4. osztály is, és leánytagozatok indulnak 24 tanulóval. 1943/44-ben 128 fiú és 27 leánytanuló iratkozik be.

A szakmát tanuló fiatalokkal kiváló igazgató-tanítók foglalkoztak. Bejegyzéseik, jegyzőkönyveik higgadt, szigorú, de igazságos, művelt emberekről tanúskodnak. Álljon itt a nevük: Hajnal Antal, Sulyok János, Apró György, Takács Elek. Pápai László 26 évig volt az iskola igazgatója, 1922-ben lemondott, mert nem tudott szerbül. A II. világháború után 1948. október 5-én kezdődik el újra az iparosképzés, de ez már egy másik beszámoló anyaga.

Az ipartestület sokoldalú tevékenysége

Az elnök a 14 választmányi taggal irányította az iparosság egész életét, hatással volt művelődésükre, szabadidő-tevékenységükre egyaránt. Kiállítások megtekintésével egybekötött kirándulásokat szervezett, 2–3 bálát rendezett esztendőnként; a legnehezebb években is megemlékeztek március 15-éről, augusztus 20-áról. Az ipartestület nagyterme alkalmas volt mindenféle összejövetel, bálak, ünnepek rendezésére. Februárban tartották az iparosbált, mely eseménynek számított a városban, csak meghívóval lehetett rajta részt venni. Pünkösdkor is volt bál, ősszel pedig a hagyományos szüreti bál került sorra. A báli bevételt a nehéz sorsban tengődő vagy sokgyermekes iparosok kapták, és esetleg egy-egy tehetséges gyermekük ösztöndíjként. A testület egyszerűen törődött az emberekkel, minden iparos elmegetett az elnökhöz a műhelye vagy a családja ügyében. Jutalmazta a tanulókat, de a mesterek munkáit is, ilyenkor főleg a módosabb iparosok nyúltak a zsebükbe. A vezetőséget

szaklap indításának gondolata is foglalkoztatta; támogatást nyújtott a dalárdának, amely évtizedekig működött (az 1970-es években szervezték újjá).

Az iparkamara székháza egyúttal az iparosok klubjaként is működött. Az itteni könyvtár olvasótermében újságok várták a tagságot. 1913-ban a következő szaklapokat rendelte meg az elnök: *Magyarország, Bácsmegeye, Bácsstopolyai Hírlap, Kereskedők és Iparosok Lapja, Építészeti Szaklap, Kovácsok, Bognárok, Kocsigyártók Lapja, Asztalosok Lapja, Fodrászok Lapja*. A kamarának összeköttetése volt az aradi, nagykanizsai, szabadkai ipartestületekkel. A vezetőség tagjai Szegedre járnak gyűlésre. Selyemzástóljuk a késmárki, szentendrei, szilágyi ipartestületek ajándéka. Pénzt gyűjtenek a gyöngyösiek részére, mert leégett a székházuk. Iparos Temetkezési Egyletet létesítenek. Kölcsönt és segélyt folyósítanak a nagycsaládos vagy bajba került kisiparosoknak. Törődnek a munka nélküli segédekkel. Mint említettük, az iparkamarára hárult a tanoncok évi vizsgáztatásának lebonyolítása; úgyszintén a vásárra járó vagy házaló szűrszabók, szűcsök, papucsosok, kötelesek, csizmadiák stb. engedélyének kiadása.

Kialakultak iparosdinasztiák, melyek uralták az egyes szakmákat. Így a Vadócok, Szokolaiak, Kókaiak gépészek, vagy (a 30-as években) több géppel dolgozó cséplők voltak. Az asztalosiparban a Paláncsaiak, Soltisok, Hatvaniak, Csernaiak, Oberok, Húberok, Szatmáriak, Csizmárok jeleskedtek. A Szokolaiak a kovács- és a bognármesterséget is űzték, s arról is híresek voltak, hogy két apácát is adtak az egyháznak. Káromkodás ebben a családban nem hangozhatott el. Ha a családfőt, a mesterek fejét kihozták a sodrából, azt mondta: „Azt a kistrókáját neki!” Mindenki tudta, hogy az a segéd, aki elkáromkodik magát, a hét végén felmondást kap. Az egyik új segédnek egy súlyos vaskályha lába alá szorult az ujjja. Fájdalmában elkáromkodta magát: „Azt hétszentségit!” Ebben a pillanatban észreveszi a mestert a háta mögött, és hozzáteszi: „A kistrókának.”

1930 és 1940 között az összes szerelmes levelet a borbélyok írták meg azok helyett, akik erre maguk nem voltak képesek. Ennek az a titka, hogy a borbélyok levelezést is tanultak az iskolában, a szobafestők, mázolóknak meg szabadkézi rajzot.

Mindig dolgozott leglább négy kosaras is a városban. Nagyon sokféle kosarat készítettek: mózeskosarat újszülöttnek, kenyérkosarat, piacit, teherhordáshoz, kenyérsütéshez, gyümölcszárításhoz való, ezenkívül bekötötték a korsókat, az üvegeket. Az anya piaci kosarához hasonlót kapott a kislány kicsiben. Készült fűzfa vesszőből font szennyeskosár, útiláda, padhátulja, asztal, szék stb. Ma már csak egy kosaras dolgozik a városban, vele kihal ez a mesterség.

Az iratokat tanulmányozva, úgy tűnik fel, hogy a tanulókhöz való viszonyulásban méltányosságra törekedtek, de a gyerekek kiszolgáltatottsága mindig a mestertől függött. A tanonc munkaideje nem volt szabályozva, ezzel sok mester visszaélt. Dudás Sándor bácsi, a szobrászművész édesapja, a topolyai ipariskola későbbi jeles oktatója 1929-ben szegődött el tanulóknak Halász Gergely szobafestő mesterhez. Nagyon jó képességű gyerek volt, szépen rajzolt, festegetett, de mivel édesanyja nem tudta taníttatni, inasnak adta. Halász mester három tanulót tartott, ebből kettő aratási szabadságot kért. Sanyi nem, mert már nem volt földjük. A mester erre a nyárra vállalta el a bajsai Vámoser-kastély kifestését. Sanyi gyerek minden hajnalban gyalog ment, azaz futott Bajsára. Mikor a hajnali 5 órát harangozták, bekanyarodott a bajsai hegybe, mikor az este 8 órát csendítették, a Kálváriához ért. A gyerek sietett, hisz aludni is

kellett valamennyit. Egy napon bejön a szobafestők közé a földesúr, aki esténként Topolyára járt udvarolni, és azt mondja Halász Gergely mesternek: „A kegyelmed inasa minden este versenyeznek az én parádés lovaimmal, csak a Kálváriánál tudom utolérni.”

Az első nyomdászmesterek Szegedről, Zomborból és más nagyobb városokból érkeztek. Wilhelm Miksa 1894-ben nyitja meg nyomdáját Topolyán. Az első topolyai tanuló 1896-ban szerződik és 1899-ben szabadul. 1900-ban már három tanuló működik e szakmában: egy könyvkötő és két nyomdász. Ettől kezdve minden évben kimutatható 2–3 nyomdaipari tanuló. 1902-ben kezdi tanulmányait Hajtman István, aki később a híres Hajtman Nyomda tulajdonosa lett. Ez a nyomda 1907-től 1948-ig, az államosításig működött.

A II. világháború után gyökeresen megváltozott a helyzet. Az 1950-ben megjelent iparitörvény értelmében az ipartestület kamarává alakul át, s feladatköre az ipari tanulók képzésére, kiállítások szervezésére, a tagság érdekeinek védelmére, iparengedély kiadására, az ipari műhelyek nyilvántartására szűkül le.